

לרגל יום ירושלים מוצגות תגליות ארכיאולוגיות מרשימות

Posted on 20 במאי 2020 by שוש להב

מערכת תת קרקעית חצובה בסלע מימי בית שני, התגלתה למרגלותיו של מבנה בן 1400 שנה ליד הכותל המערבי

Categories: כחול לבן, ראשי

Tag: יום ירושלים, הכותל המערבי, תגליות ארכיאולוגיות

אני בטוחה שאתם אוהבים תעלומות, נכון? אז הנה תעלומה שהתגלתה ליד הכותל המערבי: מדוע השקיעו אנשים מאמץ גדול ומשאבים בחציבה של מערכת תת-קרקעית מרשימה לפני 2000 שנה, בעוד שהחיים התנהלו בבתים מעל פני הקרקע? את התשובות חשפו תגליות ארכיאולוגיות מסקרנות של מערכת תת קרקעית מרשימה.

מערכת זו, ראשונה מסוגה שנחשפת באזור רחבת הכותל המערבי ומנהרותיו, התגלתה בחפירות רשות העתיקות במתחם "בית שטראוס", תחת לובי הכניסה לאתרי מנהרות הכותל. החפירות במקום, שחודשו לפני כשנה, נערכות במסגרת פעולות להכשרת כניסת מבקרים לסיור חדש ומרתק, בנוסף לסיור הקלאסי של מנהרות הכותל מטעם הקרן למורשת הכותל המערבי - שאני מאד ממליצה לכל המשפחה לחוות אותו. החוקרים מעריכים, כי המתחם החצוב היה בשימוש תושבי ירושלים בתקופה הרומית הקדומה, ערב חורבן ירושלים ובית המקדש השני. המערכת נחשפה מתחת לרצפתו של מבנה גדול ומרשים מהתקופה הביזנטית.

עבודות החפירה והשימור של רשות העתיקות במנהרות הכותל. צילום: שי הלוי, רשות העתיקות
 מי שחשפו את התגלית, היו חניכים ממכינות קדם-צבאיות מירושלים. חניכי המכינות השתלבו בחפירות הארכיאולוגיות כחלק ממדיניות ההנחלה של רשות העתיקות, המבקשת לחבר את בני הנוער לעברם. המערכת שגילו, מורכבת מחצר פתוחה ומשני חדרים, המסודרים בשלושה מפלסים אחד מעל לשני, וביניהם מקשרים גרמי מדרגות חצובים. לדברי ד"ר **ברק מוניקנדס-גבעון ותהילה שדיאל**, מנהלי החפירה מטעם רשות העתיקות, מדובר בממצא ייחודי. זו הפעם הראשונה שנחשפת מערכת תת קרקעית בסמוך לכותל המערבי. "צריך להבין שלפני 2000 שנה - כמו היום, נהגו לבנות בירושלים מאבנים. נשאלת השאלה, לצורך מה הושקעו מאמצים ומשאבים גדולים בחציבה של חדרים תת-קרקעיים בסלע הקשה", הם אומרים.

ברק מוניקנדס-גבעון במערכת החצובה. צילום: יניב ברמן, רשות העתיקות
 לדברי מוניקנדס-גבעון, עושר הממצאים שמתגלה בחפירה פותח צוהר לחיי היום-יום של תושבי העיר הקדומה. בין השאר, נמצאו כלי בישול עשויים חרס צרוף, עשרות נרות שמן למאור עשויים חרס, ספל עשוי אבן, המוכר בשם ספל מידה ושבר של קלל, ששימש לנטילת ידיים ושמירת מים אשר שימשו כחלק מהלכות שמירת הטהרה בירושלים של ימי הבית. **מרדכי (סולי) אליאב** - מנכ"ל הקרן למורשת הכותל המערבי, אומר שזה מרגש ערב יום ירושלים, לחשוף בפני עם ישראל אוצר חדש של ממצאים מרשימים ומרתקים, ששופכים אור על חייה של ירושלים של מטה לאורך הדורות בכלל, וערב חורבן הבית בפרט.

ממצא זה ממחיש ביתר שאת את החיבור העמוק של היהודים לירושלים בירתם. גם כשפיזית היו עליה הגבלות שונות, התפילה מעולם לא פסקה למרגלות שריד בית מקדשנו וזוהי עדות מוחשית לכך. בפתח הכניסה למתחם החצוב נמצאו שקעים, שנועדו לקבע צירי דלתות ובריחים. בדפנות נחצבו נישות מעוגלות וריבועיות, ושקעים משולשים להנחת נרות למאור, וכן שקעים מאורכים לתליית מדפים. ממצאים אלה מרמזים שהמערכת החצובה בסלע הייתה בשימוש יומיומי. "אולי היא שימשה כמזווה למבנה עילי שלא שרד, או כחלל חצוב שאפשר חיים בתת הקרקע", אומרים הארכיאולוגים.

נרות למאור מהתקופה העבאסית, מעוטרים באשכולות ענבים. צילום: יניב ברמן, רשות העתיקות
המערכת החצובה כוסתה לגמרי ברצפת פסיפס לבנה של מבנה ציבורי מונומנטלי רב רושם, שנבנה בסוף התקופה הביזנטית לפני כ-1400 שנים, ושוף במהלך התקופה העבאסית, לפני כ-1250 שנים. השיפוצים התדירים במבנה וחורבנו, הזכירו לאחד מאנשי הצוות, **מיכאל טשרנין** מרשות העתיקות, מכתב מהגניזה הקהירית המתוארך למאה ה-11 לסה"נ, בדבר שיפוץ של בית כנסת בירושלים לאחר רעידת אדמה בשנת 1035 לסה"נ. השיפוץ נעשה הודות לתרומה מאת הקהילה היהודית בצור, לקהילה היהודית בירושלים. במהלך התקופה הפאטימית (המאה ה-11 לספירה) המבנה חרב, והממצאים שבו כוסו במפולת אדירה, עד לחשיפתם במהלך החפירה הארכיאולוגית.

מתחם 'בית שטראוס' קרוי על שמו של הנדבן נתן שטראוס, אשר רכש את המבנה ליד הכותל בתחילת המאה ה-20 והפך אותו לבית תמחוי שהזין את עניי העיר. על רקע עבודות החיבור בין החפירה שמתחת לבית שטראוס, לחפירות בית הליבה כפי שפורסם מוקדם יותר השנה, ביצעה רשות העתיקות חפירות ארכיאולוגיות במקום בשנים 2013-2015 בראשות **ד"ר פטר גנדלמן ואורטל כלף**, שבה נמצאה כותרת עמוד יפיפיה ושמורה מימי בית שני. בשנת 2019 חודשה החפירה במקום, בניהולם של ד"ר ברק מוניקנדס-גבעון, תהילה שדיאל, אורטל כלף ומיכאל טשרנין. לדברי, ד"ר מוניקנדס-גבעון: "החפירה בבית שטראוס, מתחת ללובי הכניסה לאתרי מנהרות הכותל, חושפת את ירושלים בתפארתה: ירושלים של עמים, דתות וקבוצות מגוונות שחיו, פעלו בנו ופיארו את ירושלים לאורך הדורות".

היכנסו לסרטון המעניין (צילום ועריכה: יניב ברמן, רשות העתיקות): **לחצו כאן**

מוזמנים גם לבקר בקבוצת הפייסבוק שלנו 'טיול משפחתי בארץ ובעולם'